

Вересень, 2026 р.
№№ 17-18(784-785)

Видається з березня 1993 року

МАЙБУТТЯ

Газета освітян Хмельниччини

4 жовтня — День працівників освіти!

*Учитель — це перший, а потім і головний
світоч в інтелектуальному житті школяра,
він пробуджує в дитини жадобу знань,
повагу до науки, культури, освіти.*

В.О.Сухомлинський

Життєвий вимір Аркадія Лавренюка

до 90-річчя від дня народження

У день славетного ювілею мені випала добра нагода поспілкуватися телефоном з Аркадієм Олександровичем. Цю приємну можливість мені люб'язно надала його донька Олена Аркадіївна. Щойно у слухавці залунав знайомий тембр голосу, відстань між нами зникла. «Добрий день!» — доволі бадьоро озвався ювіляр. Телефонна розмова вмить наповнилася живими емоціями: з мого боку летіли щирі вітання, а у відповідь звучали слова теплої подяки.

У цій короткій, але змістовній білц-розмові згадалося дуже багато. Аркадій Олександрович, незважаючи на свій поважний вік, чудово відтворював у пам'яті події з життя інституту та наші спільні справи. З особливою теплотою згадував Невірків — мальовниче село на Рівненщині, де народився, зростав і звідки з упевненістю зійшов на ниву науки та педагогічної праці.

Це спілкування підштовхнуло мене створити короткий нарис про життя ювіляра. Адже моя власна, майже 40-річна трудова діяльність тісно, переплетена з його біографією, а з 2009 року продовжилася на посаді проректора інституту — посаді, на якій багато років до цього самовіддано трудився Аркадій Олександрович.

Гортаючи сторінки його життєпису, вкотре переконуєшся, що освітянська

діяльність стала для нього не просто професією, а справжньою життєвою місією. Вона визначила його професійний поступ і стала важливою частиною історії розвитку шкільництва Хмельниччини. У цій системі він працював з 1968 року: вчителем математики, заступником директора школи, з 19976 року — заступником директора інституту, а з 1986 до 2000 рр. — очолював інститут удосконалення вчителів як директор. Після реорганізації закладу у 2000 році Аркадій Олександрович продовжив свій шлях на посаді ректора.

Для багатьох поколінь освітян він став взірцем творчого керівника та мудрого наставника, який завжди поєднував у собі цілеспрямованість із дивовижною людською скромністю, вмійючи точно, логічно й переконливо аргументувати будь-які інновації та рішення.

Від сільського двору до університетських лав і перших визнань

Аркадій Олександрович Лавренюк народився 4 вересня 1936 року в селі Невірків Корецького району на Рівненщині. На той час ці землі перебували у складі Польщі. Батьки хлопчика були простими, але надзвичайно мудrimi людьми. Мати, хоч і не мала шкільної освіти, володіла

дивовижним природним розумом. Вона дбайливо вела господарство й створювала вдома той неповторний затишок, який огортав дітей теплом і турботою. Батько ж закінчив двокласну школу, що на той час вважалося вагомим досягненням. Завдяки своїй чесності, розуму та доброті він користувався великою повагою серед односельців, які часто йшли до нього по пораді, а згодом обрали старостою громади.

У 1939 році, після підписання пакту Ріббентропа — Молотова, Невірків разом із іншими волинськими селами увійшов до складу Радянської України. Аркадію тоді виповнилося лише три роки, тому особистих спогадів про ті дні у нього майже не лишилося. Проте в пам'яті й досі відгукується щемливі розповіді батька та сусідів. Вони згадували колишнє життя, діяльність загонів УПА та національно-визвольний рух в околицях Невіркова й Соснівки.

Особливо зворушувала історія про героїчну загибель відомої підпільниці, розвідниці та письменниці Людмили Фої (відомої під псевдонімом «Марко Перелесник»). У часи юності та професійного зростання Аркадія Олександровича про ці події суворо заборонялося говорити чи писати. Лише згодом, із відкритих джерел, стало відомо, що 19 липня 1950 року в Невірківському лісі вона разом із побратимами потрапила в оточення й після тривалого запеклого бою, аби не здатися ворогові живою, прийняла свій останній бій.

Дитинство та шкільні роки хлопця припали на важке воєнне лихоліття й непросту повоєнну відбудову. У 1944 році він пішов до першого класу Невірківської початкової школи. Про цей період Аркадій Олександрович і сьогодні згадує з особливим теплом і трепетом, який буває лише тоді, коли людина озирається на далекі роки дитинства. З висоти свого поважного віку він дбайливо, по крупинках, відновлює в пам'яті події шкільного життя та обличчя своїх наставників.

Згодом початкову школу в Невіркові реорганізували в середню. Згадуючи тих, хто дарував йому перші знання, Аркадій Олександрович каже:

«Учителі, хоч і не мали за нинішніми мірками високої наукової підготовки, навчали нас за покликанням серця. Вони ставилися до нас із щирою батьківською добротою, безперервно вчилися самі й із відкритою душею допомагали нам відкривати світ».

Аркадій змалку виявляв неабиякі здібності й, попри всі тогочасні труднощі, добре навчався. Шкільну програму опанував із випередженням й отримав атестат про середню освіту на рік раніше за однолітків — у 1953 році.

Життєвий вимір Аркадія Лавренюка

до 90-річчя від дня народження

Одразу після випускного юнак здійснив свою заповітну мрію — вступив на престижний механіко-математичний факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка.

У 1950-х роках, на тлі післявоєнного відновлення країни та початку «відлиги» після смерті Сталіна, статус студента головного університету республіки для сільського хлопця був неймовірним, безпрецедентним соціальним злетом. Це був крок у світ великої української інтелігенції. Для рідного села такий студент ставав гордістю — «людиною, яка вийшла з люди». На нього дивилися з надією та захопленням, як на майбутнього професора чи міністра, а його родина здобувала особливий авторитет серед односельців.

Здобувши у 1958 році ґрунтовну й якісну освіту, молодий та перспективний фахівець отримав направлення до Дубенського педагогічного училища. Саме там, на теренах стародавнього Дубна, він і зробив свої перші, але впевнені кроки на благодійній освітянській ниві.

Дубенський період: плекання майбутньої еліти

Молодий викладач мав рідкісний, дивовижний дар — він умів з перших хвилин захопити студентів своїм предметом. Аркадій Олександрович майстерно викладав методику математики для майбутніх учителів початкових класів, вкладаючи в кожне заняття часточку власної душі. Про високий рівень його професіоналізму та справжню педагогічну майстерність найкраще свідчать блискучі успіхи його тодішніх вихованців.

Серед студентів Аркадія Лавренюка був, зокрема, майбутній видатний український літературознавець, політик та академік НАН України Микола Жулинський, а також майбутня кандидатка педагогічних наук і доцентка Галина Данилова, яка згодом очолила кабінет біології Центрального інституту удосконалення вчителів.

Поєднуючи роботу в педагогічному училищі з викладанням у Дубенському сільськогосподарському технікумі та середній школі № 4, Аркадій Олександрович миттєво завоював щирий авторитет і глибоку повагу серед колег. Його лідерські якості та відданість справі не залишилися непоміченими: у 1964 році його призначили заступником директора з навчально-виховної роботи Дубенської середньої школи № 4.

Його серце завжди прагнуло більшого — не лише навчати самому, а й допомагати зростати іншим. Протягом 1966–1968 років він успішно очолював міську та районну школу передового педагогічного досвіду для заступників

директорів, де щедро й безкорисливо ділився своїми практичними напрацюваннями та мудрими порадами з колегами-освітянами.

На теренах освітянського простору Хмельниччини

У 1968 році через сімейні обставини Аркадій Лавренюк переїхав до Хмельницького. Свою діяльність на новому місці він розпочав учителем математики у середній школі № 3. Проте його професіоналізм був настільки очевидним, що вже за два роки він обійняв посаду заступника директора з навчально-виховної роботи.

Глибоке розуміння шкільного життя зсередини та непересічний організаторський хист Аркадія Олександровича не залишилися непоміченими керівництвом обласної освіти. У жовтні 1976 року його запросили до Хмельницького обласного інституту удосконалення вчителів на відповідальну посаду заступника директора з навчально-методичної роботи.

Це був непростий, динамічний і надзвичайно важливий час: школи якраз активно переходили на обов'язкову загальну середню освіту, впроваджувалися нові навчальні плани, розпочалася регулярна атестація педагогів. Великі соціально-педагогічні зміни вимагали сміливих рішень, і Аркадій Олександрович щиро загорівся ідеєю реформувати тогочасну систему підвищення кваліфікації.

Завдяки його невтомним зусиллям та мудрому підходу було вибудовано чітку, дієву структуру: кожен педагог проходив курсову підготовку раз на п'ять років. При цьому головний акцент він завжди ставив на живих, практичних потребах учителів та безперервному вдосконаленні їхньої майстерності безпосередньо на базі найкращих шкіл області.

Увага до сільської школи та всесоюзне визнання

Із початком перебудови українського шкільництва інститут під мудрим керівництвом Аркадія Лавренюка миттєво відчув нові віяння часу й переорієнтувався на сучасні, гнучкі форми роботи. Завдяки його далекоглядності в освітній процес упевнено увійшли очно-заочне навчання, індивідуальний та диференційований підходи під час курсів підвищення кваліфікації. Велика увага приділялася самоосвіті педагогів — Аркадій Олександрович завжди вірив у те, що вчитель повинен зростати щодня.

Особливе місце в його серці та професійній діяльності займала сільська школа. Спеціальні лекції, семінари та практикуми, зокрема з організації учнівських виробничих бригад та трудового ви-

ховання, дбайливо адаптували до умов і потреб українського села. Це допомагало молоді Хмельниччини змалечку відчувати гордість за свою землю та обирати свій шлях в аграрних професіях.

Аркадій Олександрович ніколи не залишався осторонь живого спілкування: він регулярно виступав перед освітянами, щиро ділився думками у пресі та з гордістю представляв рідну область на масштабних наукових конференціях. Його винятковий професіоналізм оцінили на найвищому рівні. Педагог-новатора залучили до творчої групи при тогочасному Міністерстві освіти, де він брав безпосередню участь у розробці стратегічних документів для запровадження шкільної реформи 1984 року.

Окрім того, він протягом тривалого часу співпрацював із видавництвом «Радянська школа», виступаючи авторитетним рецензентом нових підручників та посібників з математики — предмета, якому він залишався відданим усе своє життя.

На чолі інституту: епоха великих змін та демократизації

У вересні 1986 року Аркадій Олександрович Лавренюк очолив Хмельницький обласний інститут удосконалення вчителів. Це був особливий час, коли суспільство стояло на порозі масштабних перетворень, а вітчизняна освіта гостро потребувала свіжих ідей та сміливих, рішучих кроків. Нові виклики — такі як навчання дітей з шестирічного віку, впровадження й методичний супровід загадкової тоді ще інформатики, а особливо трудове виховання та професійна орієнтація молоді — вимагали від керівника мудрих і нестандартних рішень.

Об'єднавши навколо себе надійну команду однодумців — заступників Н.Я.Сивун, В.С.Візовського та Л.М.Малинич, а також відданих справі завідувачів кабінетів, новий директор спрямував свою енергію на те, щоб перетворити інститут на потужний, сучасний науково-методичний центр.

У закладі розпочалося справжнє, нахненне оновлення роботи з кадрами. Важливим історичним кроком стало відкриття перших наукових кафедр, які вивели підготовку вчителів на абсолютно новий рівень. Так, у структурі інституту з'явилися кафедра суспільних наук під керівництвом А.Г.Філінука, кафедра педагогіки і психології, яку в різні роки очолювали Н.Я.Сивун, А.П.Фіров та В.Д.Федоров., а також кафедра педагогіки і методики шкільних предметів (О.М.Галус), кафедра психології управління — згодом менеджменту освіти, яку відповідно очолювали В.Д.Федоров, а згодом В.В.Гуменюк

Життєвий вимір Аркадія Лавренюка

до 90-річчя від дня народження

Курс на побудову національної школи

Епохальний 1991 рік та проголошення незалежності України поставили перед керівництвом інституту надзвичайно відповідальне й благородне завдання — відійти від старої, командно-адміністративної системи радянської доби та з любов'ю й вірою розпочати творення самобутньої української національної школи.

Нова філософія освіти, яку щиро сповідував Аркадій Олександрович, базувалася на вічних, глибоких принципах: демократизації та гуманізму навчального процесу, національного відродження й патріотичного виховання, а також нерозривної єдності навчання і духовного розвитку кожної особистості.

Під мудрим керівництвом Аркадія Лавренюка інститут став справжнім центром тяжіння для найкращих умів. Заклад гостинно запрошував до викладання провідних науковців і талановитих учителів подільського краю. Лише на умовах сумісництва та погодинної оплати до цієї благородної справи залучили понад 240 авторитетних фахівців — відомих учених, митців, досвідчених управлінців та практиків.

Така відкритість до нового досвіду та залучення справжніх майстрів своєї справи дозволили підняти якість підготовки слухачів курсів на принципово новий рівень. Інститут перетворився на простір, де народжувалося майбутнє української освіти.

Від виїзних кафедр — до плекання передового досвіду й краєзнавства

Чимало уваги директор приділяв навчанню тих, від кого безпосередньо залежали зміни на місцях — керівників районних і міських відділів освіти, а також завідувачів методичних кабінетів. Саме для них інститут запровадив новаторську й неймовірно ефективну практику: виїзні засідання кафедр і лабораторій безпосередньо в райони, ближче до живого шкільного життя.

В області завирувало насичене інтелектуальне життя. Регулярно проводилися відкриті «круглі столи», натхненні педагогічні читання та масштабні науково-практичні конференції. Особливо знаковою і незабутньою подією на початку 90-х років стала конференція, присвячена проблемам Південно-Східної Волині. Її ініціювала кафедра суспільних дисциплін під керівництвом А. Г. Філініюка, а гостинно приймала славетна Ізяславщина.

Ця зустріч стала фундаментальною віхою для дослідження Волино-Подільського порубіжжя і дала потужний поштовх для розвитку шкільного краєзнавства. Завдяки цьому вчителі та учні всієї Хмельниччини заново відкривали й щиро закохувалися в історію свого рідного краю.

Період натхнених освітніх інновацій

Результати цієї великої спільної праці не забарилися. Лише протягом 1991–1993 років було дбайливо вивчено та поширено унікальний досвід 54 творчих педагогів Хмельниччини. По всій області розквітла розгалужена й дієва мережа шкіл вищої педагогічної майстерності.

У 90-х роках успішно діяла легендарна «Школа національного виховання». Завдяки ентузіазму професора В.П.Струмаського та талановитих методистів інституту Л.В.Красномовець і В.Ю.Іової вона дала вчителям чіткі орієнтири у творенні нової української школи. Водночас розпочали свою роботу «Центр практичної психології» та творче об'єднання директорів, які стали надійною опорою для освітян.

Інститут швидко й упевнено перетворився на справжнє джерело освітніх інновацій. Тут, наче живі організми, створювалися творчі лабораторії, які досліджували найактуальніші виклики часу: від перших кроків комп'ютеризації управління освітою до психологічного розвитку обдарованих дітей та особливої, чуйної роботи з вихованцями, які потребували підвищеної уваги й тепла. Ширився олімпіадний рух учнівської молоді. Аркадій Олександрович підтримував методистів інституту (Г.Дубковецька, Л.Мирна, В.Ребрина) в роботі з учителями у підготовці дітей до участі у всеукраїнських і міжнародних олімпіадах.

Перші знакові видання та наукові прориви

Паралельно в інституті активно досліджувалися проблеми виховання й народознавства, упевнено впроваджувалися передові розробки з валеології та сучасних технологій тестування знань. Цей новий, перспективний напрям активно й натхненно розвивав кандидат психологічних наук, доцент В.Д.Федоров спільно з фахівцями Центру практичної психології.

Буремні 90-ті роки стали періодом справжнього наукового та методичного злету закладу. На базі інституту розгорнулася активна робота зі ство-

рення лабораторій методики навчання шкільних предметів. Один за одним відкривалися нові осередки знань — кафедра педагогіки і методики навчання, а також кафедра психології та менеджменту освіти.

Аркадій Олександрович, як ніхто інший, розумів важливість підтримки молоді науки. Він з особливою батьківською теплою мотивував наукові пошуки своїх колег — О.М.Галуса, В.В.Гуменюк, Л.В.Зазуліної, В.В.Мельник, Л.М.Сокольської та багатьох інших, які згодом успішно захистили кандидатські дисертації. Особливою гордістю інституту став Олександр Мар'янович Галус, який з часом виріс у доктора наук, шанованого професора й протягом тривалого часу плідно працював проректором з наукової роботи Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Слово, що формує майбутнє

Аркадій Олександрович Лавренюк став одним із ініціаторів, натхненником і палким прихильником створення та розвитку власних інформаційних видань інституту. Завдяки його далекоглядності побачили світ обласна педагогічна газета «Майбуття» (заснована у 1993 році) та науково-педагогічний журнал «Педагогічний вісник Поділля» (який виходить із 1996 року). Ці часописи стали гідною, вагомою відповіддю на виклики часу та вимоги Державної програми «Освіта» («Україна XXI століття»).

Минули десятиліття, але справа, у яку Аркадій Олександрович уклав стільки сил, продовжує розквітати. Сьогодні ці шановані видання отримали нове дихання в сучасному електронному форматі на базі Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти. Як і багато років тому, вони оперативно об'єднують велику педагогічну спільноту краю, забезпечуючи живий, натхненний обмін передовим досвідом між поколіннями вчителів.

Підсумовуючи життєвий і творчий шлях Аркадія Олександровича, можна впевнено сказати, що він залишив глибокий слід у своїй професії та в пам'яті колег і однодумців.

Микола СОЛОВЕЙ,
проректор
Хмельницького ОІППО
2009-2020 рр.

КМІТЛИВІ

Тут зростають винахідники

Начальник Хмельницької ОВА Сергій Тюрін відвідав обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді. Посадовець ближче дізнався, як вихованці конструюють і моделюють, займаються робототехнікою, розвивають медіакультуру. Серед напрямів роботи – авіа-, авто- та судномоделювання, катинг, спортивна радіопеленгація, аеродинаміка, побутові харчові технології та багато іншого.

Центр координує діяльність 27 закладів позашкільної освіти області. У них працює понад 500 навчальних груп, а позашкільною освітою охоплено більше 6 тисяч здобувачів освіти. За підсумками 2025 року Хмельниччина посіла I місце в рейтингу областей України за науково-технічним напрямом за якісними та кількісними показниками.

Під час візиту начальник ОВА вручив учням і педагогам грамоти та подяки.

«Сьогодні інтелект, технології та винахідливість – наша сила. Разом зі стійкістю, хоробрістю та відвагою вони допомагають Україні триматися й наблизити перемогу. Бажаю юним винахідникам щодня здобувати нові знання, навички та досвід, розвивати свої здібності й використовувати їх на благо громади, області та всієї України.

Дякую вихователям, викладачам і педагогам за щоденну роботу, за знання, вміння, талант і досвід, які ви передаєте дітям», – зазначив Сергій Тюрін.

співпраця

Академічні горизонти

Відбулася одинадцята Міжнародна наукова конференція «Парадигми в науках про управління», організована Міжнародною академією прикладних наук у Ломжі. У ній взяли участь представники Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Зокрема, перша проректорка Ірина Ковтун та науково-педагогічні працівники кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, а також очільниця Студентського бізнес-центру Анастасія Хайдарі.

Конференція об'єднала понад 170 науковців з України, Польщі, Сполучених Штатів Америки, Іспанії, Греції та Словаччини.

Хмельничани презентували результати власних наукових досліджень, долучилися до фахових дискусій, обміну досвідом та налагодження нових міжнародних наукових контактів.

Такі заходи сприяють розвитку академічного партнерства, міжнародній інтеграції університету та відкривають нові можливості для спільних наукових ініціатив.

профорієнтація

Другий сезон «Реактора знань»

На майданчику Хмельницької АЕС відбулося відкриття 2-го сезону освітнього проєкту «Реактор знань», який реалізується за ініціативи АТ «НАЕК «Енергоатом» та ГО «Українське ядерне товариство».

Учасниками проєкту стали понад 100 школярів 8-их та 9-их класів. Шістдесят з них ті, хто посів найвищі місця у рейтингу за результатами проведеного тестування, продовжать своє навчання під керівництвом досвідчених педагогів Юлії Защик та Майї Юзюк.

Того дня діти також отримали можливість ближче понайтиомитись з роботою Хмельницької АЕС, ставши учасниками цікавої та пізнавальної екскурсії. Організатори переконані, що цей проєкт сприятиме подальшому розвитку інтелектуального потенціалу учнівської молоді міст-супутників атомних електростанцій.

Про викладання інформатики у 2026/2027 н.р.: регіональний аспект

1. Програмно-методичне забезпечення та нормативна база

Викладання інформатики в 5-11-х класах у 2026/2027 н.р. здійснюватиметься відповідно до чинних державних стандартів, типових освітніх програм та наказу Міністерства освіти і науки України від 17 серпня 2026 № 1/17756-26 «Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів/інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2026/2027 навчальному році» (витяг - інформатична освітня галузь).

- 5-9 класи (Нова українська школа): Державний стандарт базової середньої освіти (постанова КМУ від 30.09.2020 № 898). Реалізація змісту освіти здійснюється з огляду на Типову освітню програму для 5-9 класів ЗЗСО (наказ МОН України від 19.02.2021 № 235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти» зі змінами в редакції наказу МОН України від 17.08.2026 № 1430 «Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти»).

- 10-11 класи: Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (постанова КМУ від 23.11.2011 № 1392) та Типова освітня програма ЗЗСО III ступеня (наказ МОН України від 20.04.2018 № 408 (із змінами, внесеними наказом МОН України від № 890 від 20 червня 2025 року)).

Під час планування освітнього процесу з інформатики та міжгалузевих інтегрованих курсів у 5-11 класах рекомендується брати за основу навчальні та модельні навчальні програми, розміщені на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.

Також рекомендуємо до використання Методичні рекомендації щодо викладання інформатики (регіональний аспект), які розміщені на сайті - URL: <https://info.hoippo.km.ua/?cat=18>, сторінка: Інформатика: нормативно-правове забезпечення.

2. Використання навчальної літератури

В освітньому процесі заклади загальної середньої освіти можуть використовувати лише навчальну літературу, що має грифи «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України», «Схва-

лено для використання в освітньому процесі» або висновок «Схвалено для використання в загальноосвітніх навчальних закладах». Перелік навчальної літератури постійно оновлюється і доступний на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України та на вебсайті Державної установи «Український інститут розвитку освіти».

З переліком навчальної літератури та навчальних програм з інформатики, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, для використання в освітньому процесі в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти у 2026/2027 навчальному році можна ознайомитись за покликанням (покликання).

Відповідно до наказу МОН України від 27.01.2026 № 110 «Про надання грифа «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» підручникам для 6, 7, 8 та 9 класів закладів загальної середньої освіти» грифи отримали такі підручники з інформатики для 9 класу:

1. «Інформатика» – підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Бондаренко О.О., Ластовецький В.В., Пилипчук О.П., Шестопапов С.А.).
2. «Інформатика» - підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Джон Ендрю Біос).
3. «Інформатика» - підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Коршунова О.В., Завадський І.О., Стасюк З.Р., Потієнко В.О.).
4. «Інформатика» - підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Морзе Н.В., Барна О.В.).
5. «Інформатика» - підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакоцько В.В.).
6. «Інформатика» - підручник для 9 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Трішук І.В., Лазарець О.Ю.).

З відеопрезентаціями авторських концепцій підручників «Інформатика», підручниками та інтерактивними електронними додатками для 9 класу можна ознайомитися на сайті Державної установи «Український інститут розвитку освіти».

На сайті Школи олімпійського резерву розміщено навчальні посібники — збірники з прикладами розв'язків задач різними мовами програмування.

У посібниках розглянуто 99 задач із сайту «Школа олімпійського резерву» з детальними розв'язками. Сайт ідеально

підходить для початкового вивчення основ програмування та алгоритмізації. На сервері перевірки всі завдання розбиті на теми та групи, що дає можливість швидко підібрати завдання відповідно до потреб учнів.

Доступні збірники:

- 99 задач із розв'язками мовою програмування C++ (Вапнічний С.Д., Зубик В.В., Ребрина В.А.)
- 99 задач із розв'язками мовою програмування Python (Зубик В.В., Ребрина В.А.)
- 99 задач із розв'язками мовою програмування C# (Зубик В.В., Колісецький В.І., Ребрина В.А.)
- 99 задач із розв'язками мовою програмування Java (Гриб Г.А., Зубик В.В., Ребрина В.А.)
- Збірник компетентнісних задач з програмування 8 клас (Мулик В.В., Ребрина В.А.)

Посібники затверджені вченою та науково-методичною радами Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка та розраховані на вчителів інформатики й учнів, які вивчають сучасні мови програмування та готуються до олімпіад.

Також рекомендуємо переглянути запис вебінару «Про викладання інформатики, організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання у 2026/2027 н.р.», організованого науково-методичним центром навчально-інформаційного забезпечення, інформаційно-комунікаційних технологій та видавничої діяльності Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка.

3. Організація освітнього процесу та безпека в кабінеті інформатики

Поділ класів на групи

Відповідно до наказу МОН України від 20.02.2002 № 128 (із змінами, внесеними наказом МОН України від 23.06.2025 № 899), під час проведення занять з інформатики, робототехніки та міжгалузевого інтегрованого курсу «STEM» клас ділиться на дві групи за умови, що в кожній групі буде не менше 8 осіб.

Про викладання інформатики у 2026/2027 н.р.: регіональний аспект

Безпека та охорона праці

Відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 № 1669, первинний інструктаж із безпеки життєдіяльності, який проводиться

перед початком кожного практичного заняття (практичної, лабораторної роботи тощо), фіксується в журналі обліку навчальних занять на сторінці предмета «Інформатика» у графі «Зміст уроку» – запис «Інструктаж з БЖД».

Санітарні норми безперервної роботи за екраном (згідно з Регламентом МОЗ):

конкретних предметів, у яких визначено критерії та особливості оцінювання, а також локальної системи оцінювання закладу освіти в межах законодавства.

5. Участь у конкурсі «Учитель року – 2027»

Відповідно до наказу МОН України від 06.08.2026 № 1322 «Про проведення всеукраїнського конкурсу «Учитель року – 2027» відбудеться конкурс в номінації «Інформатика» у два тури:

перший – грудень 2026 року - лютий 2027 року;

другий – квітень - травень 2027 року. Реєстрація в конкурсі проходитиме з 18 жовтня до 09 листопада 2026 року.

6. Підтримка обдарованої учнівської молоді з інформатики

Хмельницьким ОІППО ім. А.Назаренка і надалі надається підтримка вчителям інформатики в роботі з обдарованими учнями: для цього функціонує спеціальний сайт <https://sbs.hoippro.km.ua/> із масивом задач та можливістю автоматизованої перевірки розв'язків. Докладно про це було повідомлено на обласному вебінарі 10 червня 2026 року на тему «Про викладання інформатики, організацію освітнього процесу з використанням технологій дистанційного навчання у 2026/2027 н.р.».

Рекомендуємо використовувати матеріали (розміщені на сайті <https://sbs.hoippro.km.ua/>) у навчальному процесі для самостійної роботи учнів та підготовки до олімпіад з інформатики.

Програмне забезпечення

Використання неліцензійного програмного забезпечення забороняється. Дopusкається використання програмного забезпечення лише на основі ліцензій вільного поширення або комерційного відповідно до законодавства у сфері авторського права і суміжних прав, із дотриманням вимог Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» до користувацьких інтерфейсів комп'ютерних програм, а також наказу МОН України від 02.12.2004 № 903 «Про затвердження Правил використання комп'ютерних програм у навчальних закладах» (із змінами).

4. Нормативно-правове забезпечення оцінювання навчальних досягнень учнів

Оцінювання навчальних досягнень учнів регламентується такими документами:

1. Наказ МОН від 04.05.2026 № 722 «Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 24.06.2026 за №922/46316, зі змінами, внесеними наказом МОН від 29.06.2026 № 1001. У 2026/2027 навчальному році нова система оцінювання застосовується до 1–9 класів.

2. Наказ МОН України від 14.08.2026 № 1427 «Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти».

3. Для 10–11 класів у 2026/2027 н.р. оцінювання потрібно здійснювати відповідно до чинних навчальних програм

**Віталій ЗУБИК,
Наталія НАКОНЕЧНА,
Віталій РЕБРИНА,
методисти НМЦ навчально- інформаційного забезпечення,
інформаційно-комунікаційних технологій та видавничої
діяльності ХОІППО ім.А.Назаренка.**

Путівник учителя інформатики щодо організації освітнього процесу в 2026/2027 н.р.

Назва документа / матеріалу	Посилання на ресурс
Нормативно-правове забезпечення	
Закон України “Про освіту” (2017 р.)	https://lnk.ua/AEKER8UMZ
Закон України “Про загальну середню освіту” (2020 р.)	https://lnk.ua/euVcExtjl
Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2026 р. № 1000 “Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо державних стандартів закладів загальної середньої освіти”	https://lnk.ua/WCweT9TOV
Державний стандарт базової середньої освіти (постанова КМУ від 30.09.2020 № 898): додаток 13 – Компетентнісний потенціал; додаток 14 – Вимоги до обов’язкових результатів навчання учнів в інформатичній освітній галузі (витяг ІФО) - 5-9 класи	https://lnk.ua/rpPujyvbB
Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (постанова КМУ від 23.11.2011 № 1392) - 10-11 класи	https://lnk.ua/KIIUXifxX
Наказ МОН України від 20.08.2025 № 1163 “Про затвердження концептуальних засад освітніх галузей та дорожньої карти реалізації концептуальних засад освітніх галузей на 2025-2030 роки” (витяг ІФО)	https://lnk.ua/KXCSCFwCH
Лист МОН України від 17.08.2026 № 1/17756-26 “Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2026/2027 навчальному році” (витяг - ІФО)	https://lnk.ua/gyGKRb4DI
Методичні поради щодо викладання інформатики у 2026/2027 навчальному році: регіональний аспект	https://lnk.ua/ClchtuRo3
Наказ МОН України від 19.02.2021 № 235 “Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти” із змінами в редакції наказу МОН України від 17.08.2026 № 1430 “Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти”	https://lnk.ua/UsTT8y5kA
Наказ МОН України від 20.04.2018 № 408 “Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня Типова освітня програма ЗЗСО III ступеня” (із змінами) - 10-11 класи	https://lnk.ua/SUWkV7iS0
Наказ МОН України від 04.05.2026 № 722 “Про затвердження системи та загальних критеріїв оцінювання результатів навчання учнів”	https://lnk.ua/d7JWiNK8y
Наказ МОН України від 14.08.2026 № 1427 “Про затвердження Рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 5-9 класів закладів загальної середньої освіти”	https://lnk.ua/5QaOQ8apN
Наказ МОН України від 13.04.2011 № 329 “Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти” - 10-11 класи)	https://lnk.ua/6xxaxJpum
Наказ МОН України від 20.02.2002 № 128 “Про затвердження Порядку поділу класів на групи під час вивчення окремих навчальних предметів (інтегрованих курсів) у державних, комунальних закладах загальної середньої освіти” (із змінами).	https://lnk.ua/7MMqXSYPw
Наказ МОН України від 02.12.2004 № 903 “Про затвердження Правил використання комп’ютерних програм у навчальних закладах” (із змінами).	https://lnk.ua/l7T9t71mz
Наказ МОН України від 26.12.2017 № 1669 “Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах”	https://lnk.ua/K2Ah0U5em
Наказ МОЗ України від 25.09.2020 № 2205 “Про затвердження Санітарного регламенту для закладів загальної середньої освіти”	https://lnk.ua/E5KljpSLM
Наказ МОН України від 23.04.2021 № 458 “Про затвердження Змін до Типового переліку комп’ютерного обладнання для закладів дошкільної, загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти”	https://lnk.ua/V5h7IVRjs

Путівник учителя інформатики щодо організації освітнього процесу в 2026/2027 н.р.

Наказ МОН України від 29.04.2020 № 574 "Про затвердження Типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів і STEM-лабораторій"	https://lnk.ua/zo4ITHRAAd
Модельні навчальні програми для 5 - 6 класів НУШ	
«Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Завадський І.О., Коршунова О.В., Лапінський В.В.)	https://lnk.ua/OSJYnIsTc
«Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Морзе Н.В., Барна О.В.)	https://lnk.ua/8HfPwnzQT
«Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пасічник О.В., Чернікова Л.А.)	https://lnk.ua/E9q9RKljq
«Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Радченко С.С., Боровцова Є.В.)	https://lnk.ua/6QwzXx2iJ
«Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ривкінд Й.Я., Лисенко Т.І., Чернікова Л.А., Шакотько В.В.)	https://lnk.ua/SlestnGKb
«Інформатика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Козак Л. З., Ворожбит А. В.)	https://lnk.ua/K3VGWptq2
«Інформатика» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку (авт. Трокай Т. М., Лапін А. В., Ляшенко В. В.)	https://lnk.ua/SUbnKTWT
«Інформатика» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку (авт. Кликова С. О.)	https://lnk.ua/laQBN40gX
«Інформатика» для 5-6 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями зору (незрячих дітей) (авт. Тетяна Гребенюк, Ярослав Шевченко)	https://lnk.ua/SG7RUOujK
«Робототехніка. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Сокол І. М., Ченцов О. М.)	https://lnk.ua/VJRoo3AsC
«STEM. 5-6 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бутурліна О.В., Артем'єва О.Є.)	https://lnk.ua/XYzrc5hRo
Модельні навчальні програми для 7 - 9 класів НУШ	
«Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Ривкінд Й. Я., Лисенко Т. І., Чернікова Л. А., Шакотько В. В.)	https://lnk.ua/KylesMinx
«Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Завадський І. О., Коршунова О. В., Твердохліб І. А.)	https://lnk.ua/81Cwn5yXX
«Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Морзе Н. В., Барна О. В.)	https://lnk.ua/3MSyButOy
«Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Бондаренко О. О., Ластовецький В. В., Пилипчук О. П., Шестопапов Є. А.)	https://lnk.ua/YuRkEXfWt
«Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пасічник О. В., Козак Л. З., Ворожбит А. В.)	https://lnk.ua/MXs8lBA5x
«Інформатика. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Громко Г.Ю., Шевчук П.Г., Ковбаса В.М.)	https://lnk.ua/RN7OUJ1cR
«Інформатика» для 7-11 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей із порушеннями інтелектуального розвитку (авт. Трокай Т.М., Тороп К.С.)	https://lnk.ua/0jptaBCdh
«Робототехніка. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Сокол І. М., Ченцов О. М.)	https://lnk.ua/BG76sdpUW

Путівник учителя інформатики щодо організації освітнього процесу в 2026/2027 н.р.

«STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Левченко Ф., Озарчук А., Рогоза В., Скулатов О., Сіпій В., Тишко-вєць М.)	https://lnk.ua/3NavUkDiW
«STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Бутурліна О. В., Артемева О. Є., Крижановський С.М., Мізіченко Т.М., Мостепан Н.М., Новікова Г.С., Хорищенко О. А.)	https://lnk.ua/IWUEa3TtB
«STEM. 7-9 класи (міжгалузевий інтегрований курс)» для закладів загальної середньої освіти (авт. Засєкіна Т. М., Коршунова О. В., Василяшко І. П.)	https://lnk.ua/aCDYUqnAS
Навчальні програми та курси для 10-11 класів	
Інформатика Навчальна програма вибірково-обов'язкового предмету для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів (рівень стандарту) (2017 р.)	https://lnk.ua/iPRmntc37
Інформатика для 10-11 класів (профільне навчання) (2017 р.)	https://lnk.ua/gYTdpzcj1
Навчальні програми курсів за вибором, факультативів	https://lnk.ua/sHDbJGv1P
Навчальна література	
Перелік рекомендованої МОН України навчальної літератури на 2026/2027 навчальний рік	https://lnk.ua/P1ixSdmzZ
Підручники	https://lnk.ua/b1U8sR6tJ
Електронні версії підручників	https://lnk.ua/TfNh3BvXZ
Збірники задач із програмування: 99 задач із C++, Python, C#, Java	https://lnk.ua/tuuQ0alqk
Збірник компетентнісних задач з програмування 8 клас	https://lnk.ua/jkc5XTbE9
Цифрові сайти та платформи	
Освіта для життя	https://lnk.ua/Mm3C83gUg
Всеукраїнська школа онлайн	https://lnk.ua/kT3Et7AXB
Безплатні колекції відео (Pi-stacja)	https://lnk.ua/qNt7IWdG2
Каталог компетентнісних робіт для НУШ (7-8 класи)	https://lnk.ua/BDEMfDqRt
Школа олімпійського резерву	https://sbs.hoippo.km.ua/
Науково-методичний центр навчально-інформаційного забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій та видавничої діяльності	https://info.hoippo.km.ua/
Цифрова лабораторія прогресивного педагогічного досвіду	https://lnk.ua/hVuBoMYZb
Супервізія	https://lnk.ua/GbJsXdYqp
Відкрита обласна учнівська олімпіада з програмування	https://zoi.hoippo.km.ua/
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти ім.А.Назаренка	https://hoippo.km.ua/
Обласна освітянська газета "Майбуття" і науково-методичний журнал "Педагогічний вісник Поділля"	https://lnk.ua/T5wuujj0

Укладачі:
Н.НАКОНЕЧНА,
В.РЕБРИНА,
методисти НМЦ навчально-інформаційного забезпечення,
інформаційно-комунікаційних технологій та видавничої
діяльності ХОІППО ім.А.Назаренка.

обідня перерва

Щоб смачно і вчасно

Старша кухарка Красилівського ліцею Тетяна Шиманська щодня працює разом із командою, яка забезпечує гарячими стравами понад 500 школярів. Усього за приготування та видачу їжі відповідають семеро працівників – шеф-кухар, кухарі та кухонні працівники.

Для кожного з них це щоденна робота, яка потребує уваги до деталей, адже потрібно приготувати достатню кількість

страв для дітей різного віку та вчасно подати їх відповідно до розкладу. Харчування у ліцеї організоване так, щоб учні 1–11 класів отримували гарячі страви у визначений час.

За словами Тетяни Шиманської, за останній час змінилося і саме меню. У ньому стало більше овочів та фруктів, натомість кількість солі й цукру зменшили відповідно до сучасних підходів до дитячого харчування.

«Меню стало різноманітнішим. До прикладу, ми готуємо більше страв зі свіжими овочами, намагаємося, щоб діти отримували не лише смачну, а й корисну їжу», — розповіла старша кухарка.

Щодня страви змінюються. Серед того, що готують для школярів, — овочеві салати, рис з овочами, суп із сочевицею, курячий шніцель з макаронами та сиром, фрукти й солодкі запіканки.

Для працівників харчоблоку нові вимоги означають і нові підходи до приготування. Тетяна Шиманська зазначає, що працювати за оновленими рецептами спочатку було незвично, однак команда поступово адаптується та вдосконалює свою роботу.

Зміни стосуються не лише меню. У Красилівському ліцеї оновили харчоблок і встановили сучасне обладнання. Це дозволило покращити умови роботи працівників та зробити щоденний процес приготування їжі зручнішим.

Для цієї команди результат роботи — це не просто приготовані страви, а щоденні обіди для більш ніж пів тисячі дітей. Саме від злагодженої роботи всіх семи працівників залежить, щоб школярі вчасно отримали гарячу, різноманітну та збалансовану їжу.

підтримка

Простір, що зігріває

У Городоцькій громаді відкрили новий простір для надання соціальних послуг у селі Бедриківці, а також оновлені приміщення Городоцького центру комплексної реабілітації для осіб з інвалідністю та Центру надання соціальних послуг. У Центрі облаштували та оновили кімнату Монтесорі, сенсорну кімнату, приміщення для роботи команди раннього втручання та технічне забезпечення закладу.

Городоцька міська громада об'єднує 46 населених пунктів, багато з яких розташовані далеко від адміністративного центру. Через значні відстані сім'ям з дітьми було складно регулярно отримувати необхідні соціальні послуги. Саме тому одним із важливих завдань стало наближення допомоги до місця проживання родин. Особливої уваги потребували діти з інвалідністю або ризиком її набуття.

У межах проекту фахівці команди раннього втручання пройшли спеціалізоване навчання за підтримки БФ «Інститут раннього втручання». Центр реабілітації отримав необхідне обладнання, а його приміщення стали більш комфортними та пристосованими для роботи з дітьми.

До відкриття долучилися перша заступниця начальника Хмельницької ОВА Оксана Вжешневська, регіональна менеджерка Координаційного центру з розвитку сімейного виховання та догляду дітей Оксана Нікішина, керівниця Львівського регіонального офісу Представництва ЮНІСЕФ в Україні Нінке Вольпен, керівниця відділу проектів та програм РМ «Карітас-Спес» РКЦ в Україні Олена Кава, голова Городоцької громади Неоніла Андрійчук та інші запрошені.

«Обласна військова адміністрація завжди приді-

ляє велику увагу соціальним проектам і територіальним громадам, які зацікавлені в їх розвитку. Сьогодні ми бачимо, як діти з інвалідністю розвиваються, працюють над собою та отримують турботу й підтримку від фахівців. Соціальна послуга максимально наближена до дітей та їхніх сімей. Дякую керівництву громади, закладу та всім працівникам, які тут працюють. Ви виконуєте не просто свою роботу — ви здійснюєте надзвичайно важливу людську і соціальну місію. І ми безмежно цінуємо таких людей», — сказала Оксана Вжешневська.

Посадовиця також подякувала міжнародним партнерам — ЮНІСЕФ в Україні, «Карітас-Спес» РКЦ в Україні та Координаційному центру з розвитку сімейного виховання та догляду дітей — за підтримку громади та допомогу у розвитку соціальних послуг.

Одним із важливих результатів проекту стало також відкриття соціального простору в Бедриківцях. Тепер мешканці села можуть отримувати необхідні побутові та соціальні послуги ближче до дому: скористатися душею, пральною машиною, послугами перукаря. Для дітей облаштовано місце для відпочинку та розвитку — вони можуть малювати, грати в комп'ютерні ігри та проводити час із користю.

Сьогодні в громаді вже працює 18 просторів для надання соціальних послуг у віддалених населених пунктах, ще 4 простори перебувають у процесі створення.

Реалізація проекту стала можливою завдяки спільним зусиллям партнерів і Городоцької громади. Його результат — доступніші соціальні послуги, нові можливості для дітей та підтримка сімей там, де вона найбільш потрібна.

Табір «Над Бугом» – це відпочинок, розвиток, виховання

Дитячий оздоровчий табір як форма позашкільньої роботи є унікальним середовищем, що поєднує відпочинок, виховання та розвиток особистості в єдиному просторі. Саме тут дитина отримує можливість вийти за межі звичного шкільного та сімейного середовища, відкрити нові грані власного «Я», знайти нових друзів та сформувати навички, які стануть у пригоді в дорослому житті.

Проблема самореалізації особистості в дитячому та підлітковому віці є однією з центральних у сучасній педагогіці й психології. Дослідники наголошують, що саме в позаурочному, неформальному середовищі діти часто розкривають ті здібності та якості, які залишаються непоміченими в умовах традиційного навчання. Табірний простір із його особливою атмосферою єднання, рівноправності та свободи вибору створює для цього оптимальні умови.

Поняття «самореалізація особистості» – педагогічна категорія, яка розглядається в науковій літературі як процес і результат розкриття та втілення людиною власного потенціалу в різних сферах діяльності. У концепції А. Маслоу самореалізація (самоактуалізація) посідає вершину ієрархії потреб і передбачає прагнення людини до повного розкриття та використання власних здібностей, талантів і можливостей. Для дітей цей процес має свою специфіку: він нерозривно пов'язаний із грою, творчістю, спілкуванням та пізнанням навколишнього світу.

Вітчизняні дослідники (С. Максименко, О. Пінська, Л. Хоружа) розглядають самореалізацію дитини як складний, багатоаспектний процес, що охоплює когнітивний, емоційний, соціальний та творчий виміри. При цьому наголошується, що ефектив-

на самореалізація можлива лише в умовах безпечного, підтримувального середовища, яке приймає дитину такою, якою вона є, і надає їй простір для вільного вибору та самовираження, що легко здійснити в неформальних умовах.

Неформальна освіта, на відміну від формальної, не має жорстко визначених навчальних планів і програм, натомість орієнтується на інтереси, потреби та активність самого учасника освітнього процесу. Саме принципи неформальної освіти є концептуальною основою сучасної табірної педагогіки. Серед ключових принципів виокремлюють: добровільність участі, практичну спрямованість, рівність учасників, орієнтацію на результат, що є значущим для самої дитини, та створення атмосфери психологічної безпеки.

За твердженням групи українських дослідників, саме дитячий оздоровчий табір є одним із найефективніших форматів реалізації неформальної освіти, оскільки поєднує навчання через досвід, командну взаємодію, творчість та фізичну активність у єдиному цілісному просторі, що забезпечує всі напрями виховання зростаючого покоління.

Науковці та педагогіки практики наголошують, що сучасне патріотичне виховання має бути не декларативним, а живим, ґрунтуватися на реальному долученні дитини до культурних традицій, на формуванні особистісної причетності до долі своєї країни та відчуття гордості за власну ідентичність. Саме табірне середовище, змістовно наповнене українськими традиціями, піснями, іграми та символами, створює для цього унікальні умови.

План табірної зміни «Над Бугом» на базі Хмельниць-

кого палацу творчості дітей та юнацтва побудований на засадах неформальної освіти і творчого інтенсиву й спрямований на реалізацію трьох ключових цілей: забезпечення якісного та безпечного відпочинку дітей, підтримку їхнього творчого розвитку та формування національно-патріотичної свідомості. Девізом зміни стали слова: «Наш табір – це місце, де кожна дитина відчує себе особливою. Ми прагнули створити безпечний творчий простір, де правила б радість».

План глибоко просякнута українськими традиціями, що допомагає дітям відчувати свій зв'язок із національними корінням і сформувати чітку громадянську позицію. Зміст кожного дня будовався таким чином, щоб дитина могла відчути себе активним творцем власного досвіду, а не пасивним споживачем розваг.

Організація безпечного освітнього середовища в умовах воєнного стану є обов'язковою передумовою успішного проведення будь-якого дитячого заходу. У рамках табірної зміни «Над Бугом» було розроблено чіткий алгоритм дій під час повітряних тривог та підготовлено укриття. Регулярні інтерактивні зустрічі з представниками патрульної поліції та Державної служби з надзвичайних ситуацій сприяли формуванню у дітей практичних навичок безпечної поведінки в умовах різноманітних надзвичайних ситуацій.

Психологічна безпека учасників забезпечувалась через створення атмосфери взаємоповаги, підтримки та прийняття, в якій кожна дитина могла вільно виражати свої думки, почуття та ідеї.

План зміни реалізовувався через різноманітні форми роботи, що охоплювали

творчий, фізичний, інтелектуальний та соціальний виміри розвитку особистості. Кожен день був наповнений новими подіями: виставами, де діти виступали в ролі артистів, інтерактивними концертами, квестами, командними змаганнями й творчими майстернями.

Особливою інновацією став унікальний формат «гурток одного дня», що надавав кожному вихованцю можливість протестувати нове хобі та спробувати себе в різних видах діяльності (від малювання до стрільби в тирі). Цей формат виявився надзвичайно ефективним з точки зору підтримки пізнавального інтересу та мотивації до самопізнання: діти отримували реальний досвід різних видів діяльності й могли свідомо визначати свої вподобання і здібності.

Усі форми роботи вимагали від учасників командної взаємодії, взаємопідтримки та спільного творення, що сприяло формуванню навичок співпраці й розвитку соціальної компетентності.

Головним результатом реалізації табірної зміни «Над Бугом» стала атмосфера справжнього єднання, в якій діти не лише повноцінно відпочили, а й знайшли справжніх друзів, навчилися взаємопідтримки, розкрили нові грані власних здібностей та відчували причетність до своєї національної культури.

Завдяки різноманітним заняттям кожна дитина знайшла справу до душі, відкриваючи власний потенціал. Прощальні обійми, обмін контактами і легкий сум від завершення табірної зміни стали красномовним свідченням того, що зміна була наповненою та значущою для кожного її учасника.

Табір «Над Бугом» – це відпочинок, розвиток, виховання

Показовим підтвердженням результативності педагогічної роботи став щирий відгук вихованців, виражений у листі до педагогів: «Дякуємо вам від усіх за те, що завжди були поруч, допомагали нам, подавали свої руки у скрутну хвилину. Нехай ця брошка у вигляді сонця (подарунок педагогам від дітей) завжди гріє вас своїм теплом, так як і ви зігрівали нас своєю увагою. Ми усі вас любимо!».

Цей лист є не просто зворушливим свідченням теплих стосунків між педагогом і вихованцями, а й підтвердженням того, що в таборі вдалося створити середовище, у якому дитина відчувала себе побаченою, почутою та зрозумілою.

Таким чином, досвід проведення табірної зміни «Над Бугом» підтверджує, що дитячий оздоровчий табір є ефективним середовищем самореалізації особистості за умови дотримання низки ключових принципів.

По-перше, план табору побудований на засадах неформальної освіти, що передбачає добровільність, орієнтацію на інтереси дитини та навчання через безпосередній досвід.

По-друге, поєднання національно-патріотичного виховання з творчим розвитком не лише збагачує змістове наповнення зміни, а й сприяє формуванню у дітей ціннісної основи та відчуття причетності до долі своєї країни, що є особливо важливим в умовах воєнного стану в Україні.

По-третє, інноваційні форми роботи, зокрема формат «гуртка одного дня», розширюють можливості дітей для самопізнання та пошуку власного покликання.

По-четверте, забезпечення фізичної та психологічної безпеки учасників є безумовною передумовою успішної реалізації плану табору.

Табір «Над Бугом» довів, що навіть в умовах воєнного стану можливо і необхідно створювати для дітей простір радості, творчості та зростання, простір, де кожна дитина відчуває себе особливою і де гартується майбутнє України.

Наталія ГЕРАСИМОВА,
керівник гуртка
Хмельницького палацу
творчості дітей та юнацтва.

